

WSTĘPNE WYNIKI BADANIA ILOŚCIOWEGO W RAMACH PROJEKTU CEEYOUTH

PODSUMOWANIE:

- Badanie zostało przeprowadzone w formie ankiety CAWI, którą wypełniło 516 osób. W próbie przeważały kobiety, zaś jeśli chodzi o wiek, osoby między 30 a 44 rokiem życia. Ponad połowa uczestników badania miała wykształcenie wyższe.
- Około 10% respondentów uzyskało przed powrotem do Polski pobyt stały w Wielkiej Brytanii, zaś około 20% status osiedlony lub przed-osiedlony.
- Ponad 70% uczestników badania, przed powrotem pracowało w Wielkiej Brytanii, odsetek osób, które pracują obecnie jest niższy o ok. 15 punktów procentowych. Wzrósł natomiast odsetek osób bezrobotnych.
- Ponad połowa osób, które wzięły udział w badaniu była w związkach (małżeńskich lub nieformalnych), w znaczącej większości z obywatelami Polski.
- Największy odsetek respondentów wrócił po Polski po pobycie w Wielkiej Brytanii krótszym niż 5 lat.
- Jeśli chodzi o przyczyny powrotu, to najczęściej wskazywane były motywacje emocjonalne (tęsknota za krajem) lub rodzinne.
- Brexit został wskazany jako jedna z przyczyn powrotu tylko przez około jedną piątą osób, które wróciły po 2016 roku.
- Około połowa osób, które wróciły w 2020 roku była zdania, że ich powrót był związany z pandemią Covid-19. Jednocześnie ponad połowa respondentów stwierdziła, że pandemia nie ma wpływu na ich życie w Polsce po powrocie.
- Prawie trzy czwarte respondentów wróciła do tego samego miasta/miejscowości w którym mieszkali przed wyjazdem do Wielkiej Brytanii.
- Najczęściej wskazywanymi trudnościami z którymi uczestnicy badania spotkali się po powrocie do Polki były poziom obsługi klienta w różnego rodzaju instytucjach w Polsce, przyzwyczajenie się do stosunku pracodawców do pracowników i brak różnorodności kulturowej.
- W pytaniu porównującym jakość różnego rodzaju usług w Polsce i Wielkiej Brytanii, jedynie usługi dentystyczne zostały uznane za lepsze w Polsce przez większość respondentów.
- Prawie jedna trzecia respondentów planuje w przyszłości kolejne migrację, najczęściej ponownie do Wielkiej Brytanii. Jeśli chodzi o perspektywę czasową, najwięcej z tych osób planuje wyjechać jeszcze w bieżącym roku.

1. O projekcie

Ankieta została zrealizowana w ramach projektu CEEYouth: *Badanie porównawcze młodych migrantów z Polski i Litwy w kontekście Brexitu*, finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki oraz Research Council of Lithuania (2017/27/L/HS6/03261). Celem projektu jest zbadanie w jaki sposób Brexit wpłynął na życie Polaków i Litwinów mieszkających w Wielkiej Brytanii i powracających z niej. Chciałyśmy przeanalizować ich doświadczenia oraz odczucia odnośnie pobytu w Wielkiej Brytanii oraz, to jak odnaleźli się po powrocie do ojczyzny. Interesowało nas zarówno życie prywatne migrantów powrotnych (rodzina, korzystanie z różnego rodzaju usług, stosunek do miejsca zamieszkania), jak również ich doświadczenia na polskim i brytyjskim rynku pracy.

2. Metodologia badania

Badanie zostało przeprowadzone z zastosowaniem ankiety internetowej CAWI (ang. Computer Assisted Web Interview). Pozwoliła ona nam dotrzeć do szerokiego grona respondentów zamieszkujących różne części kraju. Zaletą ankiety umieszczonej na stronie internetowej jest również jest dogodność dla badanych, którzy mogą ją wypełnić w dowolnym miejscu i czasie oraz mają zagwarantowaną pełną anonimowość.

Zaproszenia do udziału w ankiecie były publikowane na facebookowych grupach dla migrantów powrotnych. Dodatkowo przeprowadzona została kampania reklamowana na Facebooku, w której ogłoszenie o ankiecie było bezpośrednio pokazywane osobom, które wróciły z Wielkiej Brytanii do Polski.

3. Charakterystyka próby

W próbie znacząco przeważały kobiety. Jeśli chodzi o wiek, to większość badanych stanowiły osoby pomiędzy 30 a 44 rokiem życia. Najmniej było natomiast osób z najmłodszej kategorii (18-29).

Tabela 1 Wiek i płeć respondentów¹

	Kobieta		Mężczyzna		Łącznie	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
18-29	74	14,40	17	3,31	91	17,70
30-44	273	53,11	91	17,70	364	70,82
45+	33	6,42	26	5,06	59	11,48
łącznie	380	73,93	134	26,07	514	100,00

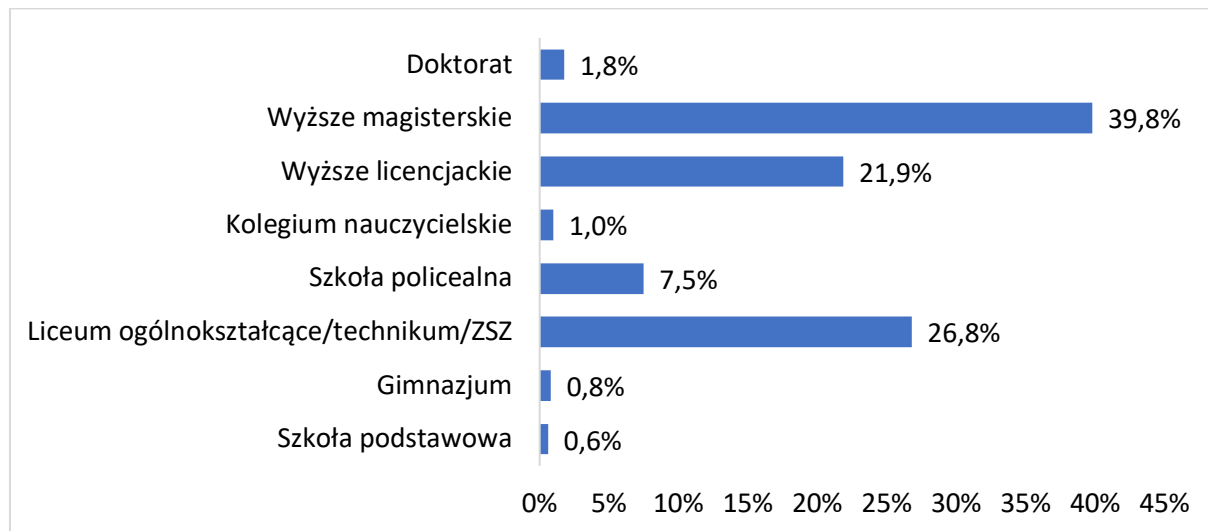
Źródło: CAWI, N=516

Znacząca większość osób, które wzięły udział w badaniu miała wykształcenie wyższe. W przypadku dwóch na pięć osób były to ukończone studia magisterskie, kolejne ponad dwadzieścia procent miało wykształcenie wyższe licencjackie. Przewaga w próbie osób z wyższym wykształceniem wynika z nielosowego charakteru badania. Osoby wykształcone,

¹ W wszystkich tabelach oraz na wykresach podane są procenty bez braków danych

chętniej biorą udział w badaniach społecznych, jak również przejawiają większą aktywność w internecie.

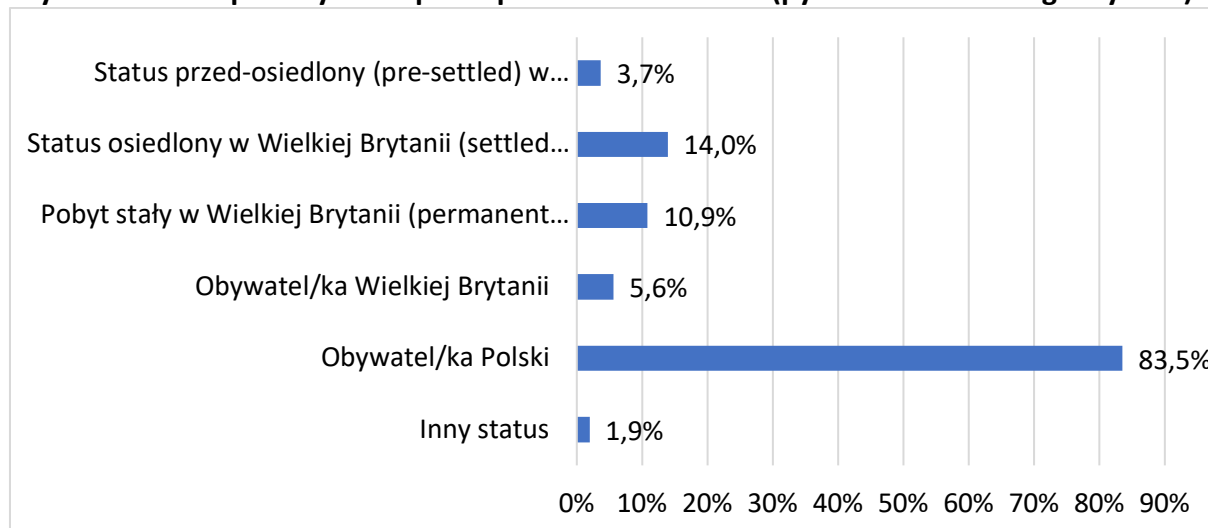
Wykres 1 Poziom wykształcenia respondentów

Źródło: CAWI, N=516

Tylko niecałe 6% uczestników badania przed powrotem do Polski uzyskało brytyjskie obywatelstwo. Mniej więcej co dziesiąta osoba miała natomiast przyznany pobyt stały w Wielkiej Brytanii (ang. permanent residence). Kolejne prawie dwadzieścia procent miało natomiast przyznany status osiedlowy (ang. settled status) lub przed-osiedlony (ang. pre-settled).

Wykres 2 Status prawny w UK przed powrotem do Polski (pytane wielokrotnego wyboru)

Źródło: CAWI, N=516

Osoby biorące udział w badaniu zostały również zapytane o swoją sytuację na rynku pracy w różnych momentach swojego życia. Bezpośrednio przed powrotem do Polski, nieco ponad 70% z nich pracowało w Wielkiej Brytanii. Po powrocie do Polski, odsetek ten zmalał o aż 15 punktów procentowych. Wzrósł natomiast odsetek osób bezrobotnych. O połowę zmalał również odsetek osób studiujących.

Tabela 2 Sytuacja na rynku pracy w UK przed powrotem

Odpowiedź	Liczba	%
Zatrudniony/a	361	70,92
Samozatrudniony/a	40	7,86
Bezrobotny/a	27	5,30
Student/ka	40	7,86
Na urlopie rodzicielskim	24	4,72
Inny status	17	3,34

Źródło: CAWI, N=516

Tabela 3 Sytuacja na rynku pracy w Polsce w momencie udziału w badaniu

Odpowiedź	Liczba	%
Zatrudniony/a	279	56,02
Samozatrudniony/a	41	8,23
Bezrobotny/a	98	19,68
Student/ka	18	3,61
Na urlopie rodzicielskim	16	3,21
Inny status	46	9,24

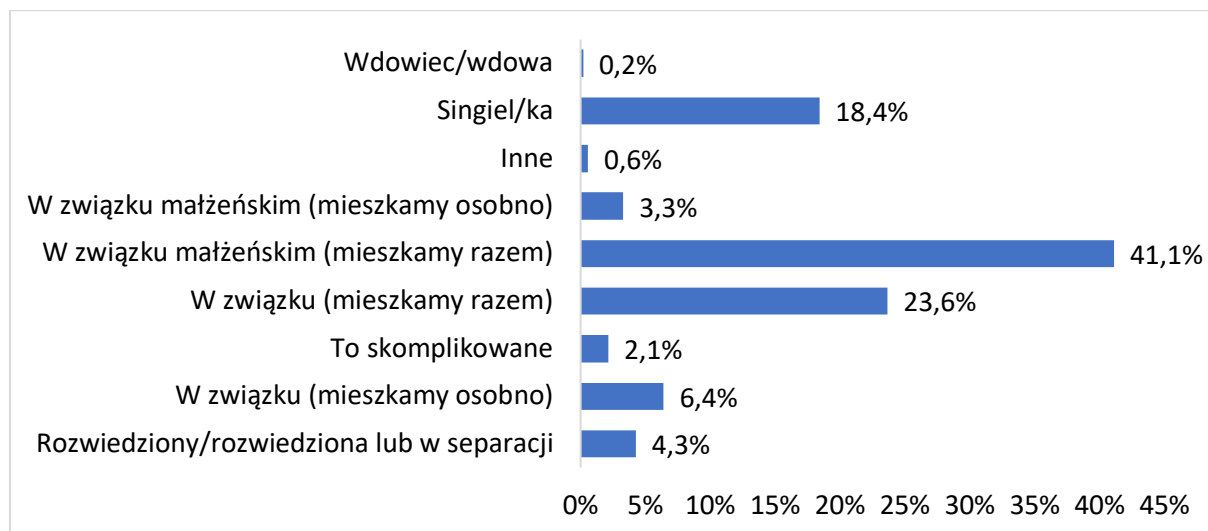
Źródło: CAWI, N=516

4. Wyniki

4.1. Rodzina i związki

Większość respondentów jest obecnie w związku. W przypadku ponad czterdziestu procent są to związki małżeńskie, zaś ponad jedna czwarta próby jest w związkach nieformalnych. Zarówno, jeśli chodzi o związki sformalizowane jak i nieformalne, większość respondentów mieszka ze swoimi partnerami.

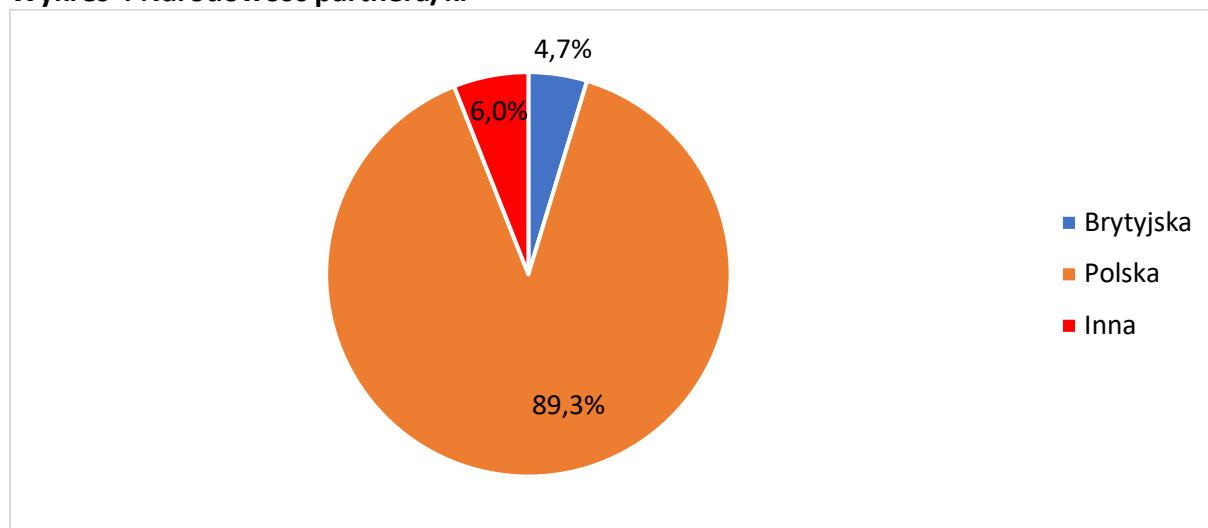
Wykres 3 Stan cywilny i związki

Źródło: CAWI, N=516

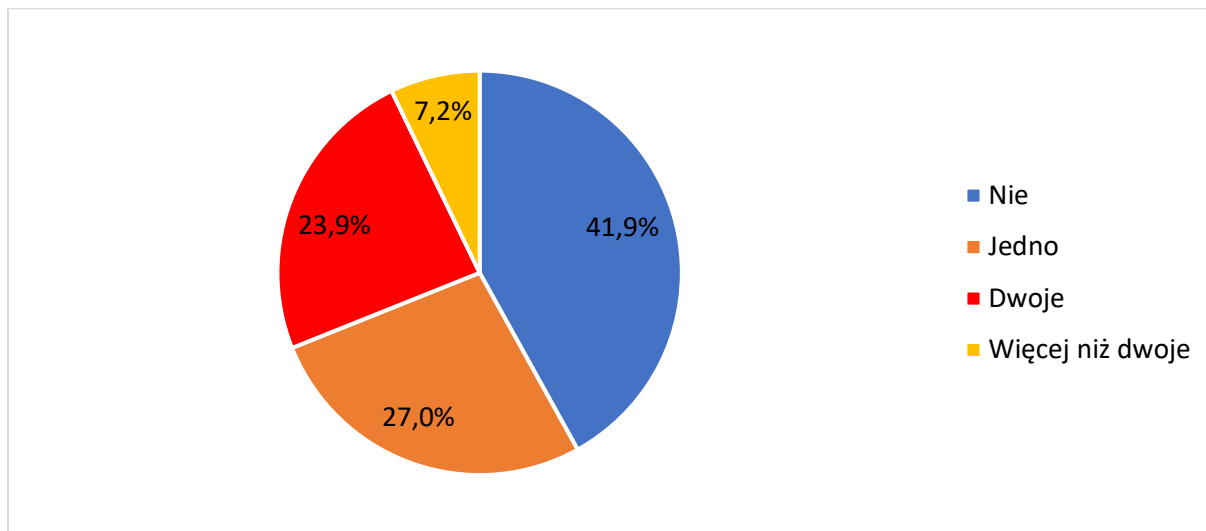
Jeśli chodzi o osoby będące w związkach, to w znaczącej większości ich partnerzy/partnerki są również narodowości polskiej. Tylko około co dziesiąta osoba będąca aktualnie w związku jest w relacji z osobą innej narodowości. Być może wynika to z faktu, że rodziny, w których jedno z partnerów jest narodowości innej niż polska, są mniej skłonne do przeniesienia się do Polski.

Wykres 4 Narodowość partnera/ki

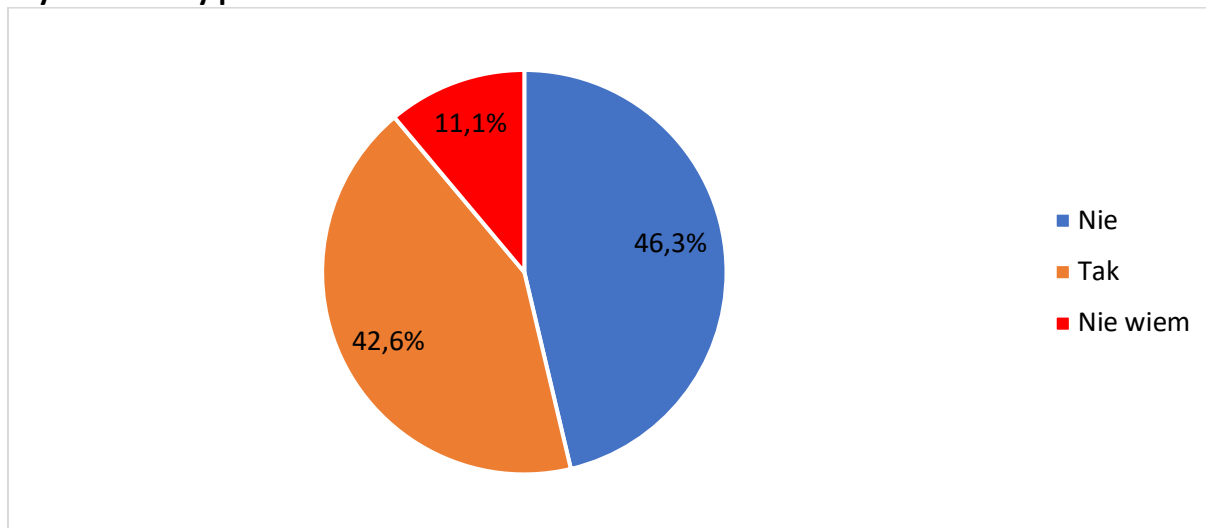
Źródło: CAWI, N=516

Nieco ponad połowa osób, które wzięły udział w badaniu ma dzieci. W znaczącej większości rodziny respondentów są stosunkowo niewielkie – z jednym lub dwójką dzieci. Mniej niż jedna dziesiąta respondentów miała troje lub więcej dzieci.

Wykres 5 Posiadanie dzieci

Źródło: CAWI, N=516

Osoby nieposiadające dzieci w momencie badania zostały zapytane o to, czy w ciągu kolejnych pięciu lat planują zostać rodzicami. Odpowiedzi były rozłożone równomiernie, z niewielką przewagą tych, którzy nie planują dzieci w tym przedziale czasowym.

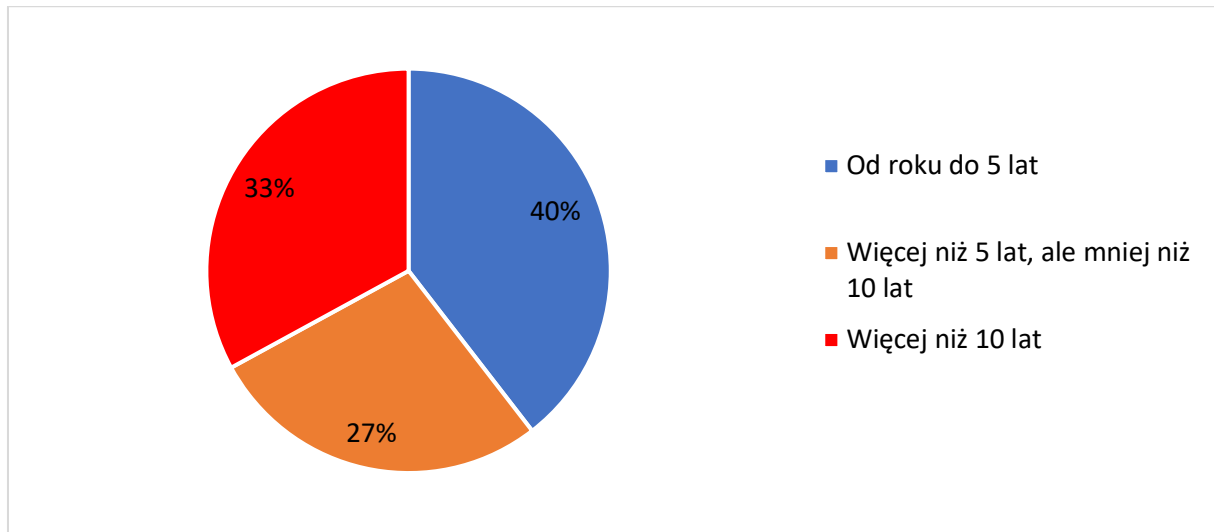
Wykres 6 Plany posiadania dzieci

Źródło: CAWI, N=516

4.2. Doświadczenie powrotu do Polski

Jeśli chodzi o długość pobytu za granicą i moment powrotu, dane rozkładają się stosunkowo równomiernie. Największa grup respondentów (około czterdziestu procent) wróciła do Polski po wyjeździe krótszym niż pięć lat.

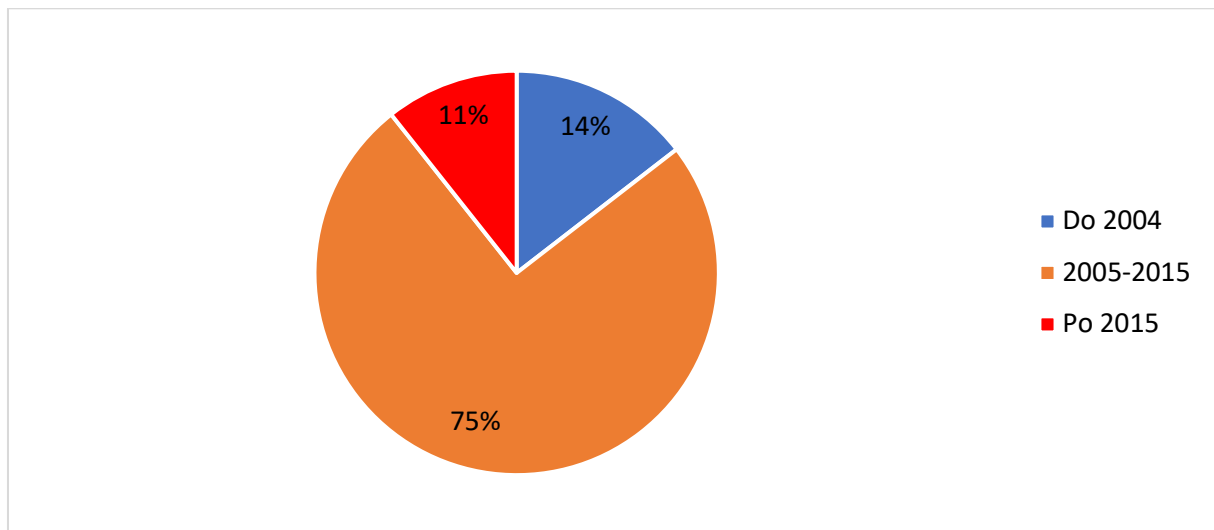
Wykres 7 Czas pobytu w UK

Źródło: CAWI, N=516

Patrząc natomiast na rok powrotu, możemy zauważyć, że znacząca większość powrotów odbyła się między 2004 a 2015 roku. Może być to związane z falą wyjazdów, która miała miejsce po akcesji Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku oraz otwarciem brytyjskiego rynku pracy dla Polaków.

Wykres 8 Rok powrotu

Źródło: CAWI, N=516

Najczęściej wskazywane jako przyczyna powrotu do Polski były motywacje osobiste i emocjonalne. Najczęściej wybieraną odpowiedzią w pytaniu o przyczynę powrotu była tęsknota za Polską, kolejne co do częstości wyborów były powody rodzinne: chęć bycia blisko

partnera/ki lub członków rodziny, pragnienie by dzieci dorastały w Polsce czy też chęć zaopiekowania się członkami rodziny mieszkającymi w Polsce.

Tabela 4 Powody powrotu do Polski (pytanie wielokrotnego wyboru)

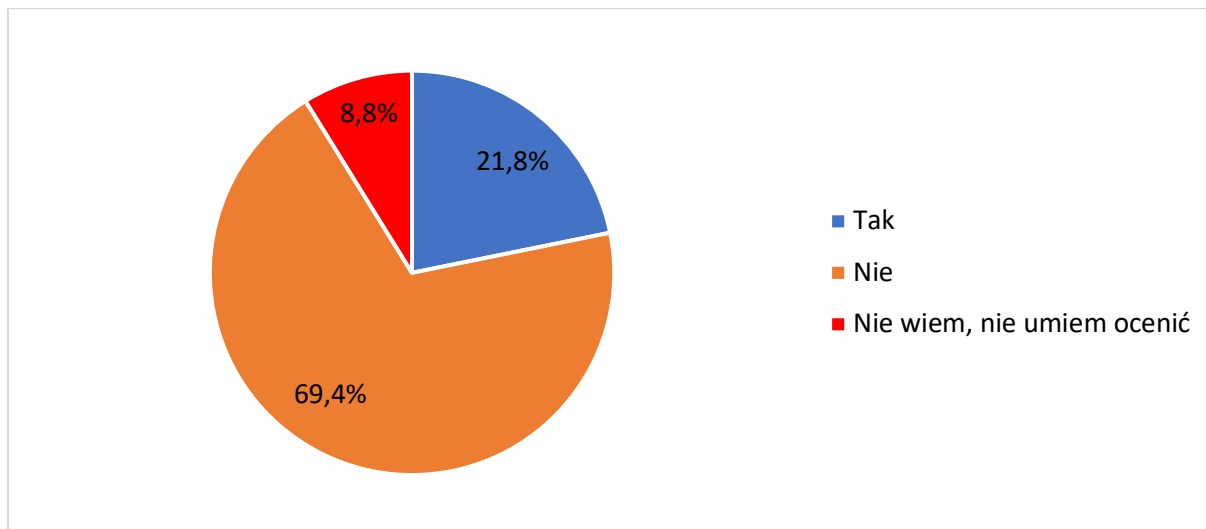
Odpowiedź	Liczba	%
Chciałem/am być blisko mojego/jej partnera/ki lub innego członka rodziny	132	25,58
Chciałem/am, żeby moje dzieci dorastały w Polsce	126	24,42
Chciałem/am się zaopiekować członkami rodziny, którzy żyją w Polsce	115	22,29
Chciałem/am kontynuować edukację w Polsce	41	7,95
Wyjechałem/am do Wielkiej Brytanii tylko do pracy sezonowej/czasowej	71	13,76
Chciałem/am spróbować życia w Polsce jako osoba dorosła	79	15,31
Pojawiła się oferta pracy w Polsce	40	7,75
Chciałem/am założyć własną działalność w Polsce	18	3,49
Nie byłem/am w stanie znaleźć w Wielkiej Brytanii satysfakcjonującej mnie pracy	47	9,11
Stać mnie na wyższy standard życia w Polsce niż w Wielkiej Brytanii	60	11,63
Przyciągnęły mnie zasiłki socjalne i polityka społeczna w Polsce (zasiłki, świadczenia, urlopy rodzicielskie, wsparcie dla rodziców z dziećmi)	6	1,16
Wróciłem/am do Polski ze względu na problemy zdrowotne	35	6,78
Miałem/am do uregulowania zobowiązania w Polsce (np. spłacenie długów, kupno lub sprzedaż nieruchomości, spadek)	9	1,74
Tęskniłem/am za Polską	185	35,85
Inne	53	10,27
Żadne	18	3,49

Źródło: CAWI, N=516

Jeśli chodzi o wpływ referendum dotyczącego Brexitu (czerwiec 2016) na decyzje respondentów o powrocie do Polski, to większość osób była zdania, że perspektywa wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej nie miała wpływu na ich decyzje.

Wykres 9 Wpływ referendum ws. Brexitu na decyzję o powrocie

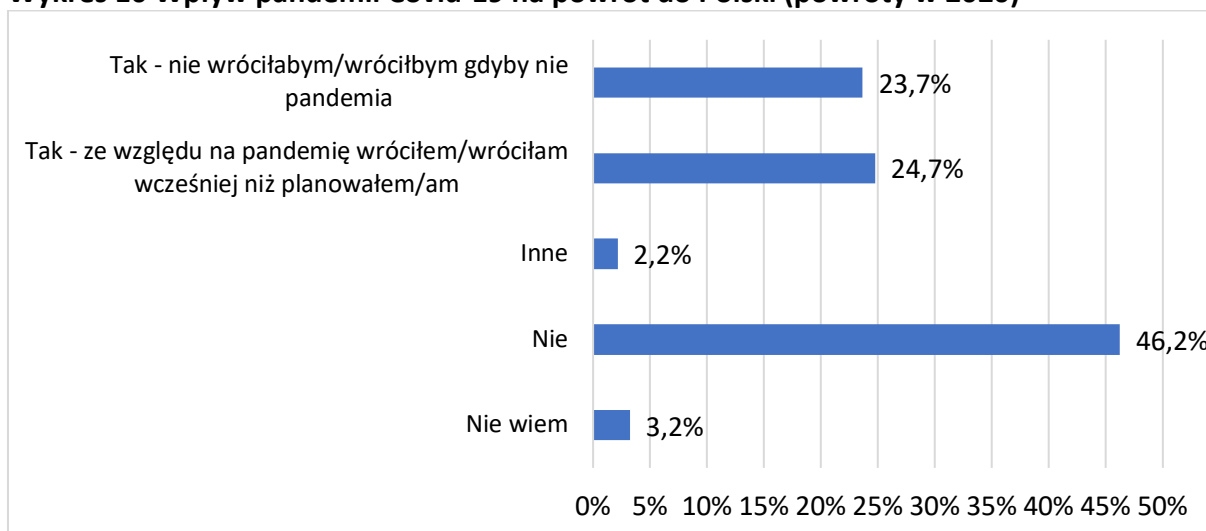

Źródło: CAWI, N=516

4.3. Pandemia Covid-19

Osoby, które wróciły w 2020 roku, zostały dodatkowo zapytane o to, czy ich powrót był związany z pandemią koronawirusa. Odpowiedzi pokazują, że pandemia przyczyniła się do powrotów mniej więcej połowy osób. Wśród tych, którzy odpowiedzieli twierdząco, około połowa stwierdziła, że pandemia jedynie przyspieszyła ich re-emigrację, pozostali natomiast nie wróciliby, gdyby nie koronawirus.

Wykres 10 Wpływ pandemii Covid-19 na powrót do Polski (powroty w 2020)

Źródło: CAWI, N=516

Co interesująca, ponad połowa osób wypełniających ankietę stwierdziła, że pandemia Covid-19 nie ma wpływu na życie po powrocie do Polski. Jednocześnie jedna piąta uczestników

badania przyznała, że nie może zrealizować celów, dla których wróciła do Polski. Kolejna jedna piąta rozważa ponowny wyjazd do UK, zaś około 15% wolaloby spędzić czas pandemii w UK.

Tabela 5 Wpływ pandemii Covid-19 na życie po powrocie do Polski (pytanie wielokrotnego wyboru)

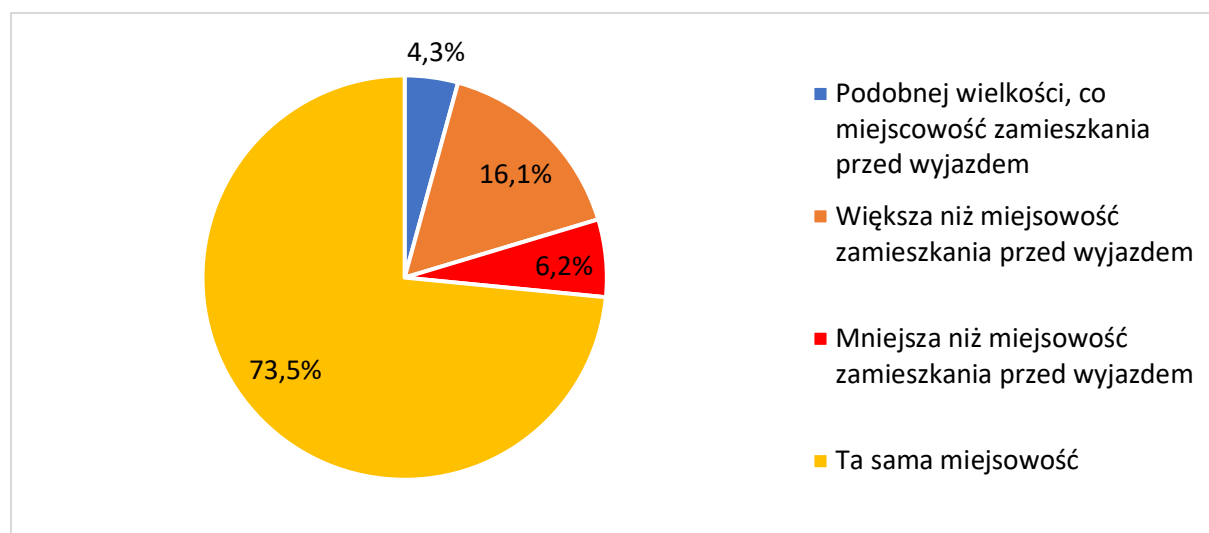
Odpowiedź	Liczba	%
Póki co nie mogę zrealizować swoich planów po powrocie / celów, dla których wróciłem/am	106	20,54
Mogę stracić pracę w Polsce / straciłam/łem pracę w Polsce	49	9,50
Rozważam ponowny wyjazd do UK	107	20,74
Wolałabym/ałbym być w tym czasie w Wielkiej Brytanii	79	15,31
Inne	18	3,49
Nie ma wpływu	269	52,13

Źródło: CAWI, N=516

4.4. Miejsce zamieszkania w Polsce

Prawie trzy czwarte osób biorących udział w badaniu wróciło do tego samego miasta, z którego wyjechali. Może to wynikać z istnienia różnego rodzaju więzi z tą właśnie miejscowością – mieszkających tam członków rodziny i znajomych, znajomości lokalnego rynku pracy czy posiadanych nieruchomości. Wśród pozostałych respondentów możemy natomiast zaobserwować tendencję do wybierania większych miast (niż to, z którego dana osoba wyjechała). Zaletą większych miast, która może przyciągać migrantów powrotnych są większe szanse znalezienia zatrudnienia. Znaczenie może mieć również bogata oferta kulturalno-rozrywkowa.

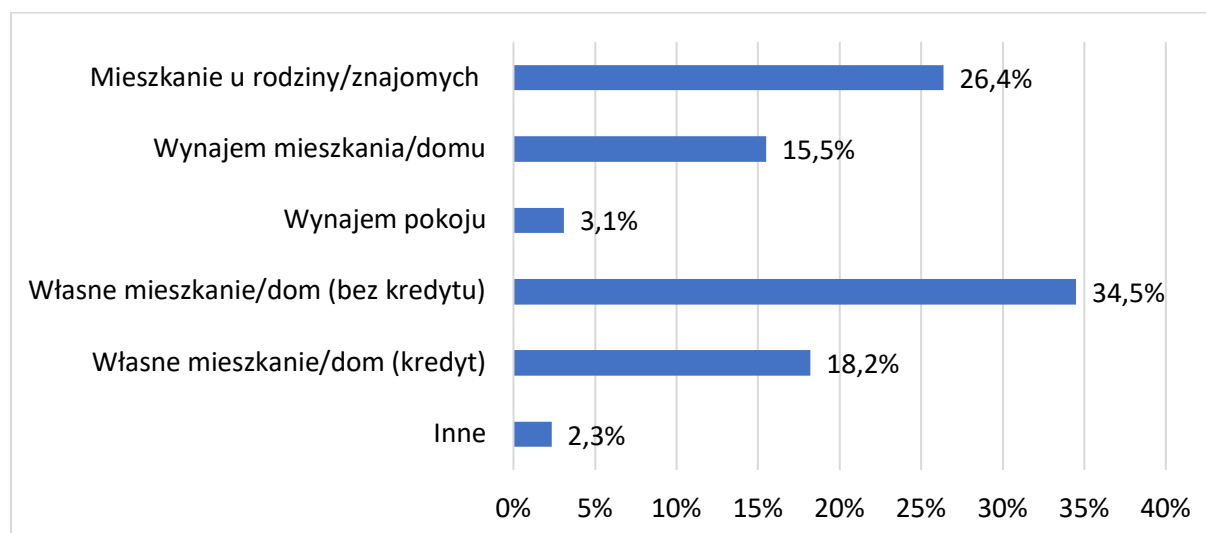
Wykres 11 Wielkość miasta zamieszkania po powrocie do Polski

Źródło: CAWI, N=516

Obecnie, po powrocie do Polski, respondenci w większości mieszkają we własnych mieszkaniach lub domach. Warto zauważyć, że nieco ponad jedna trzecia z nich posiada własną nieruchomość bez kredytu. Stosunkowo częstą sytuacją (około jedna czwarta próby) jest również mieszkanie u rodziny lub znajomych.

Wykres 12 Miejsce zamieszkania po powrocie do Polski

Źródło: CAWI, N=516

4.5. Wyzwania i opinie o życiu w Polsce

W pytaniu o wyzwania, z którymi migranci powrotni spotkali się po powrocie do Polski, najczęściej wskazywaną kwestią był poziom obsługi klienta w różnego rodzaju instytucjach w Polsce. Kolejną najczęściej wybieraną odpowiedzią było przyzwyczajenie się do stosunku pracodawców do pracowników. Oba te zagadnienia związane są ze standardami relacji międzyludzkich w kontekstach formalnych i zawodowych.

Na trzecim miejscu wśród wskazywanych wyzwań znalazł się brak różnorodności kulturowej, do której osoby biorące udział w badaniu przyzwyczały się w UK.

Tabela 6 Wyzwania po powrocie do Polski

Odpowiedź	Liczba	%
Trudność w znalezieniu pracy	180	34,88
Trudność w wykorzystaniu umiejętności zdobytych za granicą	150	29,07
Trudność w przyzwyczajeniu się do stosunku pracodawców do pracowników w Polsce	261	50,58
Trudności z uzyskaniem kredytu	47	9,11
Trudność w znalezieniu mieszkania do wynajęcia	32	6,20
Trudność w uzyskaniu pomocy społecznej w Polsce	70	13,57
Trudność w uzyskaniu pomocy społecznej od instytucji brytyjskich	22	4,26
Moje dzieci mają trudność w zaadaptowaniu się w przedszkolu/szkole	32	6,20

Odpowiedź	Liczba	%
Trudności mojego partnera/ki w kontaktach społecznych	42	8,14
Trudność mojego partnera z systemem imigracyjnym	8	1,55
Nie mogę odnaleźć się w Polsce po powrocie	151	29,26
Nie mam sieci kontaktów/przyjaciół w Polsce	118	22,87
Brak dostępnych aktywności, w których uczestniczyłem/am na emigracji	117	22,67
Widoczny brak różnorodności kulturowej	220	42,64
Rozczarowanie poziomem obsługi klienta w Polsce	286	55,43
Inne	70	13,57

Źródło: CAWI, N=516

Osoby biorące udział w badaniu zostały poproszone o porównanie poziomu różnego rodzaju usług świadczonych w Polsce i w Wielkiej Brytanii. Jedynym rodzajem usług, które większość respondentów uznawała za lepsze w Polsce były usługi dentystyczne. Za lepsze w wielkiej Brytanii ponad połowa osób badanych uznała natomiast wsparcie dla osób z niższymi dochodami, wsparcie dla rodziców i opiekunów dzieci, długoterminową opiekę dla osób z niepełnosprawnościami oraz doradztwo i szkolenia dla osób szukających pracy. Można więc powiedzieć, że respondenci bardziej cenili wsparcie dla różnych grup w UK.

Tabela 7 Porównanie jakości usług w Polsce i Wielkiej Brytanii

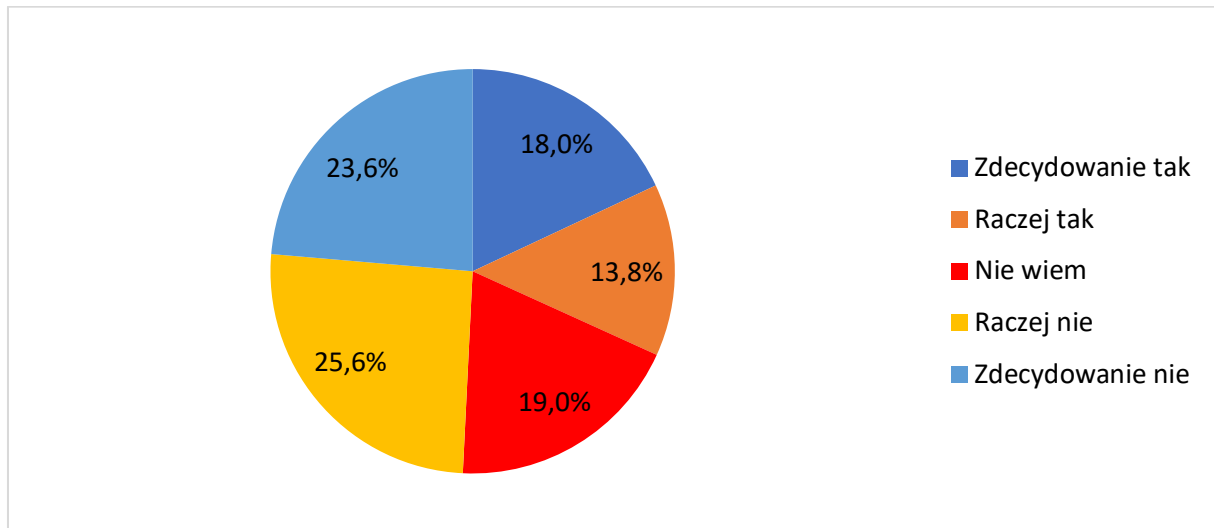
Odpowiedź	Lepsze w Polsce		Lepsze w UK	
	Liczba	%	Liczba	%
Usługi dentystyczne	327	63,37	71	13,76
Usługi zdrowotne (inne niż usługi dentystyczne)	216	41,86	140	27,13
Usługi związane ze zdrowiem psychicznym	80	15,50	173	33,53
Instytucje edukacji (szkoły, szkoły średnie, uniwersytety, szkolenia zawodowe)	87	16,86	220	42,64
Instytucje opieki (żłobki, przedszkola, klubiki malucha)	85	16,47	161	31,20
Doradztwo i szkolenia dla osób szukających pracy	30	5,81	264	51,16
Długoterminowa opieka dla starszych	17	3,29	248	48,06
Długoterminowa opieka dla osób z niepełnosprawnościami	14	2,71	272	52,71
Wsparcie dla osób mających dzieci (zasiłki, zniżki etc.)	31	6,01	284	55,04
Płatny urlop macierzyński/ojcowski	132	25,58	139	26,94
Zasiłki dla bezrobotnych	20	3,88	243	47,09
Wsparcie dla osób z niższymi dochodami	9	1,74	326	63,18

Źródło: CAWI, N=516

4.6. Plany na przyszłość

Prawie jedna trzecia migrantów powrotnych, którzy wzięli udział w badaniu planuje w przyszłości kolejną migrację, w tym prawie dwadzieścia procent jest w tej kwestii zdecydowanych. Należy również zwrócić uwagę na dość znaczący (około jedna piąta) odsetek osób, które nie dały jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 13 Plany migracji w przyszłości

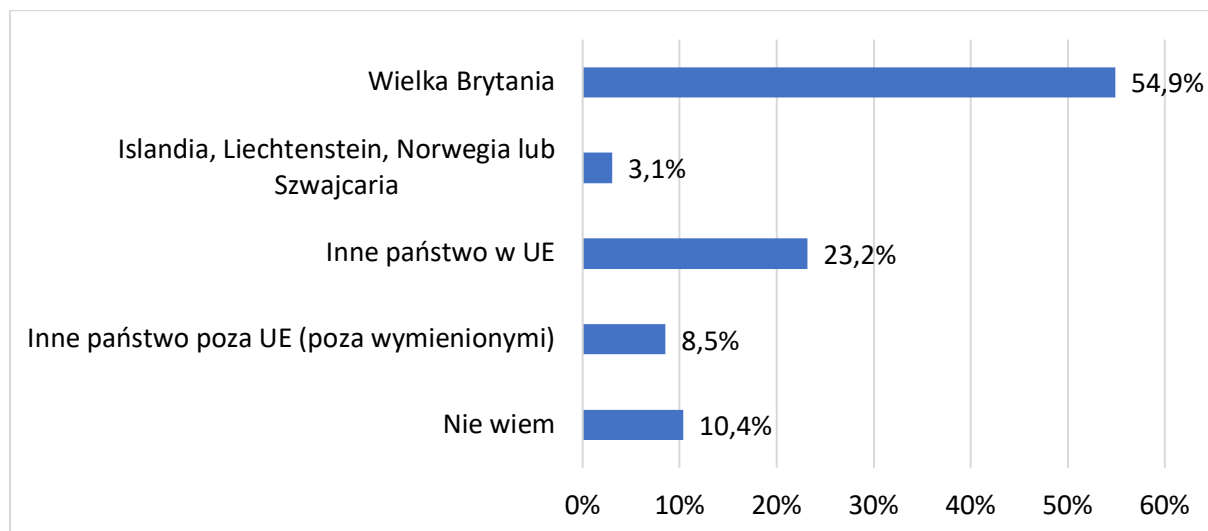

Źródło: CAWI, N=516

Wśród osób planujących kolejny wyjazd migracyjny w przyszłości, zdecydowanie przeważają te, które mają zamiar wrócić do UK. Powrót do państwa, w którym dana osoba już mieszkała może być łatwiejszy do zorganizowania ze względu na posiadaną wiedzę oraz różnego rodzaju więzi (posiadane doświadczenia z lokalnego rynku pracy, znajomości, „sprawdzona w praktyce” znajomość języka). Z drugiej strony, w przypadku UK należy brać pod uwagę konsekwencje prawne Brexitu.

Drugim najczęstszym wyborem jest inne państwo w ramach UE, co jest związane z unijną swobodą przepływu osób, która umożliwia obywatelom polskim pracę i życie w innych państwach UE.

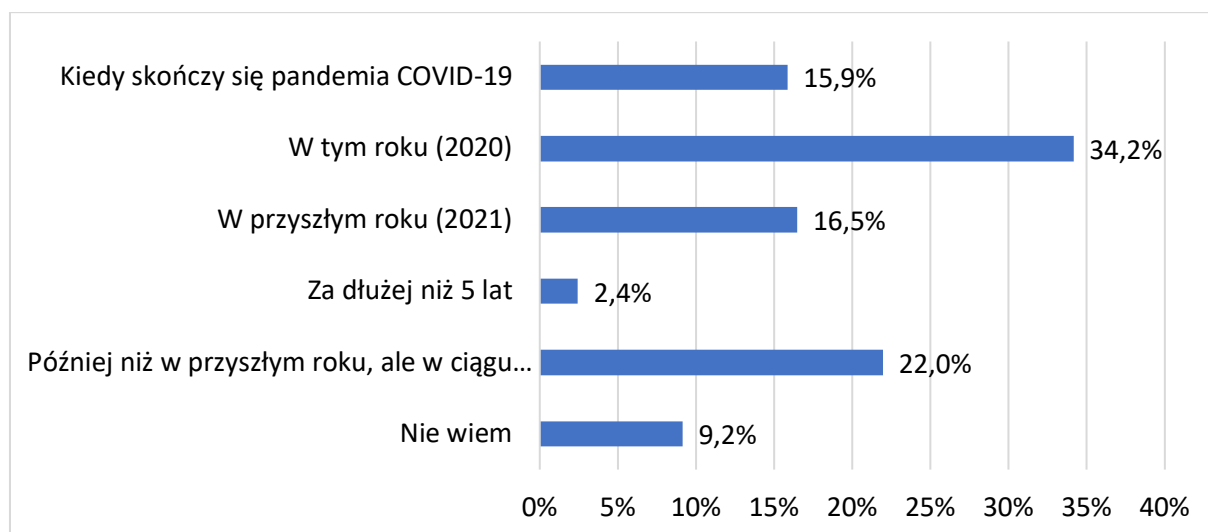
Wykres 14 Plany migracji w przyszłości – kraj

Źródło: CAWI, N=516

Jeśli chodzi o perspektywę czasową, najwięcej osób planujących kolejną migrację, chciałoby wyjechać jeszcze w bieżącym roku (2020).

Wykres 15 Plany migracji w przyszłości – czas

Źródło: CAWI, N=516

5. Dodatkowe informacje – przydatne źródła i materiały

<https://powroty.gov.pl/> - rządowy serwis dla powracających do Polski,

<http://powroty.otwartaszkoła.pl/> - Otwarta szkoła. System wsparcia uczniów migrujących

https://www.facebook.com/powrotyWarszawa/?ref=page_internal - Powroty. Grupa dla powracających do kraju (fb)

http://www.stopociech.pl/s/images/stories/download/Senat_2016_Publikacja_Z_Powrotem_w_Polsce.pdf - (Z)powrotem w Polsce. Poradnik dla osób wracających z zagranicy

<https://www.brexit.gov.pl/> - strona Ministerstwa Rozwoju na temat Brexitu i jego konsekwencji

W razie uwag i pytań do raportu, bardzo prosimy o kontakt mailowy:
oczeranowska@swps.edu.pl